

Näringsliv & arbetsmarknad Gävle
Arbetsmarknadsenheten

Rapport avseende KAA – kommunens aktivitetsansvar

Hantering av uppdrag nr.1 till Näringslivs- och
arbetsmarknadsnämnden i kommunplan 2018
(18NAN5)

2018-02-01

1. Sammanfattning	2
I stort sett alla ungdomar vill utbilda sig!	2
2. Bakgrund.....	3
2.1 Definition av kommunens aktivitetsansvar (KAA)	3
2.2 Översikt av den nuvarande verksamheten	3
3. Målgruppen	4
4. Arbetssätt och metoder inom verksamheten KAA hos Arbetsmarknadsenheten	7
4.1. Arbetet med registrering	7
4.2 Aktivitet	8
4.3 Arbetslivskontakter	10
5. Resultat	10
6. Analys.....	12
6.1 Utvecklingsmöjligheter	13
6.2 Beräkning av kostnader och resursbehov för KAA.....	15

KAA - Arbetsmarknadsenheten
Besöksadress: Jägargatan 2
801 84 Gävle
Telefon: 026- 17 80 00
Mailadress: Kaa@gavle.se
Webb: www.gavle.se/kaa

Verksamhetschef
Malin Olsson
malin.s.olsson@gavle.se
Telefon: 026-17 83 97

1. Sammanfattning

Citat från ungdom i målgruppen

"Jag var bara hemma. Låtsades, i början så låtsades jag att ju att jag gick till skolan. Sen slutade

jag låtsas, för dom visste ju att jag inte var i skolan. Då var jag bara hemma...men det var ju jättemånga dagar som jag försökte gå till skolan liksom. Jag gjorde mig i ordning och jag ville verkligen gå till skolan men det var liksom, när jag var på väg in i skolan kunde jag nästan få en panikångestattack liksom. Det gick inte. Jag lyckades liksom inte gå in genom dörrarna ens."

I stort sett alla ungdomar vill utbilda sig!

I vår målgrupp är det alltför många som uppger att den psykiska ohälsan är en av orsakerna till att de hoppat av skolan och inte förmår slutföra sin utbildning. Det är därför viktigt att arbeta med att återskapa en god hälsa för dessa ungdomar. Detta kräver en trygg samt flexibel verksamhet som tar hänsyn till tillgänglighet, delaktighet, inflytande samt jämställdhet. Metoden för hur vi arbetar med kommunens aktivitetsansvar (KAA) är framtagen just för långsiktighet och uthållighet för ett hållbart slutresultat. En metod där kompetenta och engagerade handledare kan möta de komplexa behoven hos denna heterogena målgrupp med. Våra tre ledord är avgörande; Inget är ett misslyckande, du får alltid en ny chans, och du får utvecklas i din egen takt. Det handlar helt enkelt om rätt bemötande.

Rapporten belyser behovet av bemanning och övriga materiella resurser som behövs för att fortsätta bedriva verksamheten i nuvarande omfattning och på nuvarande sätt. En beskrivning av metod och arbetssätt för KAA presenteras. Målgruppen beskrivs för att ge en bild av bredden på en KAA-verksamhet. Effekter av insatsen redovisas kvantitativt men framför allt kvalitativt, utifrån kunskap och erfarenhet som byggts upp inom verksamheten.

Efter tre års erfarenhet av att arbeta med målgruppen har vi kommit fram till hur vi ska arbeta för att bättre stödja målgruppen mot målet, att bli behörig till ett gymnasieprogram eller att slutföra sin gymnasieexamen.

Den heterogena målgrupp som tillhör kommunens aktivitetsansvar behöver så specifika insatser som möjligt. Därför kompletterar vi det som kallas fördjupad vägledning med ytterligare riktade insatser för att ge bättre förutsättningar. Kompletteringen innefattar tre spår; utbildningsspåret, utvecklingsspåret samt arbetsspåret. Flexibiliteten kvarstår då det alltid är individens behov och mål som styr. Till utbildningsspåret planerar vi att inleda ett samarbete med Högskolan i Gävle genom att erbjuda lärarstudenter timanställning för att ge studiestöd till ungdomarna i sina individuella studieplaner. I utvecklingsspåret vill vi fortsätta samarbeta med en KBT-terapeut. I arbetsspåret kommer samarbete med arbetsgivare i arbetsplatsförlagd utveckling och lärande att ta en större plats.

2. Bakgrund

Genom en förändring i skollagen den 1 januari 2015 utökades kommunens informationsansvar till att även omfatta ett aktivitetsansvar. I Gävle kommun fick Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnden uppdraget att organisera arbetet.

Hos Arbetsmarknadsenheten skapades en egen verksamhet som heter KAA och är lokaliserad på Jägargatan 2. Verksamheten byggde upp en egen databas för ändamålet vid namn KAAD.

2.1 Definition av kommunens aktivitetsansvar (KAA)

”En hemkommun ska löpande under året hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen är sysselsatta som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning (aktivitetsansvar).

Hemkommunen har inom ramen för ansvaret uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt.

Kommunen ska föra ett register över de ungdomar som omfattas av ansvaret enligt första stycket.¹”

Sammanfattningsvis består KAA av två delar; registrering och aktivitet. Inom ramen för uppdraget om registrering ska Gävle kommun rapportera till Statistiska Centralbyrån (SCB) två gånger per år.

2.2 Översikt av den nuvarande verksamheten

Av målgruppen för KAA beräknas ungefär 60% finnas på ett introduktionsprogram hos gymnasieskolan och ungefär 40% står helt utanför. Siffrorna i tabellerna nedanför utgår ifrån den senaste sammanställning Gävle kommun skickat till SCB och avser perioden 1 juli – 31 december 2017.

Målgruppen för KAA	Antal
Totalt antal personer i målgruppen	868
Går på introduktionsprogram (IM-program)	565
Tillhör målgruppen för KAA och är ej i skolan	303

Personer som tillhör målgruppen och är ej i skolan	Antal
I aktivitet hos Arbetsmarknadsenheten – Fördjupad vägledning KAA	115
Annan aktivitet (t.ex. reguljärt arbete)	42
Erbjuden aktivitet men kan ej/vill ej delta	19
Okända	127

¹ Skollagen (2010:800) kapitel 29 §9

Målgruppen för KAA är förutom en lagstadgad verksamhet även en del i det nationella delegationsarbetet mellan stat och kommun. I arbetet inom ramen för DUA (Delegationen för unga och nyanlända till arbete) så finns för målgruppen förutom studiemålet även målet arbete. Huvudfokus är målet utbildning, men i de fall där det inte är möjligt att motivera till utbildning eller när det finns en väntetid innan studier kan påbörjas eller ett uttalat mål hos individen att arbeta, riktas insatsen mot målet arbete. Ett fokus riktas också mot att ungdomen ska söka sommarjobb då detta är ett mycket bra sätt för att hitta motivationen till att återuppta sina studier.

Kostnader och resurser för KAA egen finansiering samt delfinansiering ESF 2017

Resurs	Antal	Kostnad
Handläggare registreringsansvaret KAA	1	500 000
Handledare aktivitetsansvaret KAA	8	4000 000
Verksamhetschef, ekonom	0,7	400 000
Handledare Arbetsförmedlare	1	500 000
KBT-terapeut	10 tim/v	300 000
Omkostnadsersättning till ungdom		200 000
Lokalhyra		400 000
Drift		750 000
Totalt		7 050 000
Finansiering Gävle kommun		5 000 000
Finansiering ESF		2 050 000

3. Målgruppen

Målgruppen för verksamheten KAA är;

- ungdomar mellan 16-19 år
- som gått klart grundskolan
- men inte genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola, gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning

Ledorden för deltagarna i verksamheten KAA hos Arbetsmarknadsenheten är;

- Inget är ett misslyckande
- Du får alltid en ny chans
- Du får utvecklas i din egen takt

Målgruppen är en heterogen grupp där många har komplexa behov vilket ger ett behov av breda och flexibla insatser. Det krävs ett enträget arbete med att få ungdomarna att välja att komma till aktiviteterna som verksamheten KAA inom Arbetsmarknadsenheten eftersom deltagande i aktiviteterna är frivilligt.

Det är inte ovanligt med olika funktionsnedsättningar i gruppen där vissa kräver mer specifika insatser och förutsättningar som till exempel individuellt stöd, enskilt arbete eller individuellt anpassat schema. Det betyder att behovet av handledare är mycket större än om det hade varit en något så när homogen grupp. Situationen för individen ställer höga krav på verksamheten när det gäller likabehandling, tillgänglighet, jämställdhet och icke diskriminering.

Att arbeta med inkludering och skapa möjligheter och förutsättningar till att alla ska kunna ta del av aktiviteten fördjupad vägledning är viktigt, oavsett om det är mycket och långvarigt stöd eller en snabb insats som behövs för att individen ska kunna ta sig vidare.

Utredningen ”Unga som varken arbetar eller studerar”² pekar på risken för att hamna i ett långvarigt utanförskap om aktörer inte lyckas hitta individer i målgruppen, etablera kontakt och skapa en möjlighet att arbeta med deras utveckling och mål. Utredningen konstaterar att riskfaktorer och hinder för etablering i studier eller arbete är:

- att sakna gymnasieutbildning
- att växa upp i en ekonomiskt utsatt familj med sociala problem
- att bli förälder i tonåren
- att ha registrerad brottslighet
- att ha sjukdom eller psykisk ohälsa
- att ha en funktionsnedsättning
- att vara kvinna och utrikesfödd

Många i målgruppen i Gävle kommun har en eller flera av dessa riskfaktorer.

Citat från ungdomar i målgruppen³

”-Det var på grund av saker som hände utanför skolan, i hemmet. Familjeproblem. Så hamnade jag i beroende redan då när jag var ungefär 15 år. Olika sorters narkotika, det var ju självmedicinering för att fly lite grann från alla problem. Problemen eskalerade hemma och det vart tio gånger värre, då vart det för mycket att trycka ner, då brast det i mig.”

”-Före projektet var jag ju sjukskriven och hade liksom ingenting att göra, det var bara att gå hemma i ett halvår, hade inte gjort någonting, oftast bara legat inne för att jag inte haft någon ork eller energi, motivation eller någonting. Så jag var ju...jag isolerade mig från omvärlden, jag var ju...(paus) jag hade posttraumatisk stress, så är jag bipolär, jag hade social fobi, all sådan skit. Så det...(paus).”

Det är ibland en lång och krokig väg fram och tillbaka innan Arbetsmarknadsenheten får fatt i dessa ungdomar, etablerar en regelbunden kontakt, till att de aktivt börjar delta i fördjupad vägledning. Det är därför det är så viktig att ha tålamod, att låta processen och mognaden hos ungdomen ta den tid som är nödvändigt. Fokus blir därför att upprätthålla en regelbunden kontakt. De ledord som arbetats fram ger verksamheten och ungdomen möjlighet till det. De kan sluta och börja hur många gånger som helst för *de får alltid en ny chans*. Har de återfallit till något inte så konstruktivt beteende så skuldbeläggs de inte *för inget är ett misslyckande*, bara en lärdom och det är bara att ta nya tag. Det finns tillit till processen och det ges möjlighet till att *utvecklas i sin egen takt* vilket ibland innebär att man får börja försiktig med enskilda samtal och ta tag i det som behöver lösas först innan ungdomen väljer att delta regelbundet i vår aktivitet.

² SOU 2013:74 *Unga som varken arbetar eller studerar- statistik, stöd och samverkan*.

³ Citat hämtade från intervjuer som gjordes med målgruppen i KAA-Ung i Gävleborg. De utfördes av Region Gävleborgs avdelning för folkhälsa inför konferensen Alla unga kan arbeta eller studera i Skellefteå 2017.

Citat från ungdomar i målgruppen⁴

"...när personal på KAA-Ung i Gävleborg kom in i bilden så vart allting mycket klarare man kunde ju se en framtid för första gången på flera år."

"Bara att dom bryr sig extra mycket, det är det som gör sådan stor påverkan, på mig i alla fall"

Många i målgruppen uppger att de inte vill tillbaka till skolan när de kommer till KAA, även om i stort sett alla ungdomar uttrycker en önskan om att utbilda sig. De menar att de inte klarar av det på grund av att de inte mår bra, inte fått det stöd de behövde eller att de varit utsatta för kränkande behandling. De uppskattar att metoder och lokalerna inte påminner om skolan. Många har svårt att sitta stilla längre stunder och har svårt med koncentrationen. Det beror inte alltid på en funktionsnedsättning utan grundar sig mer ofta i ett dåligt mående, dåligt självförtroende eller en känsla av att vara misslyckad.

Citat från ungdomar i målgruppen⁵

"Jag var oftast jätteledsen eller jättearg och kände liksom... eller jag kände mig missförstådd hela tiden. Jag försökte förklara för det var ju jättejobbigt att ha de sådär, speciellt eftersom att jag egentligen älskar att gå i skolan."

"Då blev det att jag skolkade...sen...det blev ju liksom en ond cirkel eftersom att då såg dom ju mig som att jag bara sket i allting fast jag egentligen jättegärna ville gå i skolan för jag har alltid älskat att gå i skolan."

"Jag var bara hemma. Låtsades, i början så låtsades jag att ju att jag gick till skolan. Sen slutade jag låtsas, för dom visste ju att jag inte var i skolan. Då var jag bara hemma...men det var ju jättemånga dagar som jag försökte gå till skolan liksom. Jag gjorde mig i ordning och jag ville verkligen gå till skolan men det var liksom, när jag var på väg in i skolan kunde jag nästan få en panikångestattack liksom. Det gick inte. Jag lyckades liksom inte gå in genom dörrarna ens."

Generellt sett befinner sig målgruppen i tre olika typer av situationer:

- De som endast har några få ämnen kvar från grundskolan för att få behörighet till nationellt program, alternativt de som saknar enstaka ämne för att ta sin gymnasieexamen eller de som hoppat av gymnasiet på grund av ett felval och därmed behöver vänta till nästa skolstart.
- De som står helt utanför skolan och har en psykisk eller fysisk ohälsa eller annan problematik. Därför är det av yttersta vikt att vi kan arbeta utifrån individuella förutsättningar och behov hos vår målgrupp för att lyckas.
- De som valt bort skolan för att arbeta men inte fått något jobb.

Det är dock viktigt att än en gång påpeka att även om det går att generalisera kring typ av situation så är situationen för den enskilde alltid unik. Samma typ av aktiviteter kan således inte användas för alla individer som befinner sig i samma situation.

⁴ Citat hämtade från intervjuer som gjordes med vår målgrupp i KAA- Ung i Gävleborg

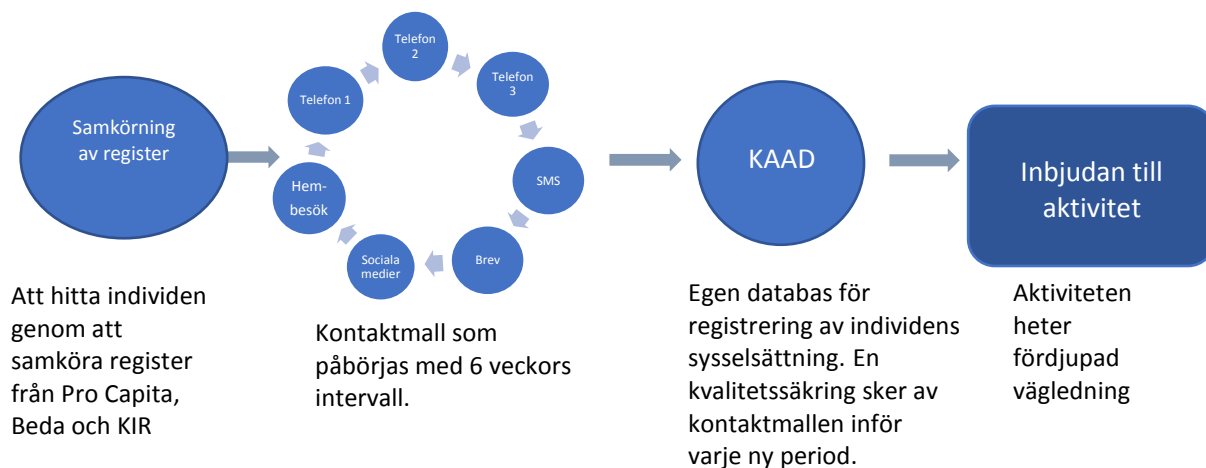
⁵ Citat hämtade från intervjuer som gjordes med vår målgrupp i KAA-Ung i Gävleborg. De utfördes av Region Gävleborgs avdelning för folkhälsa inför konferensen Alla unga kan arbeta eller studera i Skellefteå 2017.

4. Arbetssätt och metoder inom verksamheten KAA hos Arbetsmarknadsenheten

Kommunens aktivitetsansvar (KAA) består som tidigare sagts av två olika delar, arbetet med registrering och aktivitet.

4.1. Arbetet med registrering

Registreringsansvaret innebär att kommunen håller sig informerad om vilka ungdomar som omfattas av KAA. Informationen dokumenteras i databasen KAAD. Genom olika slags uppsökande verksamhet skaffas information om vilken sysselsättning de har, vilket sedan registreras i KAAD. Statistik ifrån KAAD rapporteras sedan till SCB två gånger per år. KAAD används också som en kvalitetssäkring av att kontakten med berörd ungdom sker enligt planen.

Figur 1. Arbetet med registrering

Signifikativt för målgruppen i KAA är att man inte gärna har sitt telefonnummer registrerat någonstans. Sms har något bättre respons än telefonsamtal men telefonnummer byts ofta. Det är vanligt att telefoner är kopplade till kontantkort som inte är registrerat samt att individen har lite eller inga pengar att ringa upp för eller skicka sms med. Brevkontakt och telefonsamtal fungerar något bättre för målgruppen under 18 år då kontakterna riktas till målsman. I de fall kommunen inte får kontakt eller hittar kontaktuppgifter så görs det löpande hembesök. I de fall personen inte är hemma lämnas ett brev i postlådan med önskan om att personen ska ta kontakt. Kontakt söks även via sociala medier. Målet med arbetet med registrering är att inga personer i målgruppen ska finnas i kategorin okända.

Det mest effektiva sättet för att fånga upp en elev vid avhopp från skolan är när skolan själva tar kontakt med verksamheten och att Studie- och yrkesvägledaren från skolan följer med eleven på en första informationsträff om verksamheten. Vanligast är dock att anmälan om avhopp kommer till verksamheten via mail eller via ett formulär på Gävle kommuns hemsida.

Ett arbete bedrivs för att bygga upp bra relationer med gymnasieskolorna. Det är centralt att alla gymnasieskolor har en god kännedom om verksamheten KAA, vad den innebär och hur de kommer i kontakt med den. Verksamheten försöker även utveckla metoder för samarbete med gymnasieskolan för att hålla kvar

eleven i skolan. Under våren 2018 kommer verksamheten tillsammans med en av Gävles gymnasieskolor att arbeta fram ett arbetssätt och metod för hur samarbetet mellan skolan och KAA kan utvecklas. Ett sådant arbetssätt skulle kunna vara att en del av aktiviteterna inom KAA kan göras på skolan.

Verksamheten arbetar även för att nå ut till målgruppen, föräldrar och andra berörda med information om KAA. Det görs genom olika arenaarbeten ute på fältet och i skolor, samt genom att se till att det finns informationsmaterial ute på strategiska platser i samhället.

Målet för arbetet med registrering är att kunna få information vad alla personer, som tillhör målgruppen och ej är i skolan som faller under kategorin okänd, har för aktivitet.

4.2 Aktivitet

När kontakt etablerats med ungdomen erbjuds aktiviteten fördjupad vägledning för de som uppgett att de inte har någon sysselsättning. Fördjupad vägledning innebär individuella samtal, samtal med en KBT-terapeut⁶, arbetsplatsförlagd utveckling och lärande samt gruppverksamhet med 10 rullande teman.

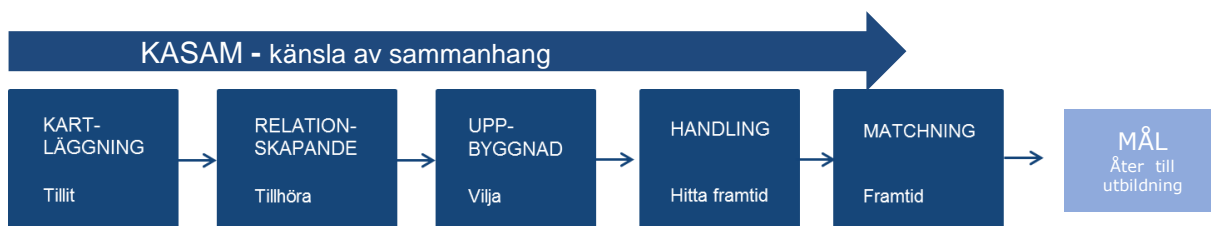
Ett lyckat resultat kan vara avgörande för självkänslan, då ungdomarna ofta beskriver att de känner sig misslyckade när de hoppat av skolan och utanför då de inte har klasskamrater längre. Verksamheten KAA kan erbjuda en trygg och tillåtande plats för hållbar utveckling. Bemötande är det viktigaste verktyget i detta arbete. För att uppnå detta finns tre ledord som gäller för alla handledare som arbetar i gruppen samt för de ungdomar som deltar i aktiviteten. Ledorden är; - *inget är ett misslyckande, - alla får alltid en ny chans, - utveckling sker i ungdomens egen takt.*

De olika momenten inom fördjupad vägledning sker både i grupp och individuellt och syftar till att ungdomen ska få hjälp med att bryta sin eventuella isolering eller utanförskap och få rätt stöd och anpassning utifrån sin situation. Ibland krävs det dock ett arbete med individuellt anpassat schema för de individer som inte klarar av att delta i en grupp. Handledarna arbetar även med att försöka öka ungdomens självkänsla och livskvalitet samt med att sätta upp mål för framtiden. Målet är i första hand en planering för att kunna återgå till studier, men det kan även bli aktuellt att söka ett arbete. Det är viktigt att ge stöd i att byta eller utöka ungdomens kontaktnät vilket kan ske genom att uppmuntra till att skaffa nya vänner, få kontakter på arbetsmarknaden eller att få en vuxen förebild.

Aktiviteten fördjupad vägledning utgår ifrån metoden KASAM⁷ som syftar till att försöka skapa en känsla av sammanhang. Arbetet är uppbyggd ifrån en process som syftar till att steg för steg föra ungdomen närmare till målet att åter påbörja en utbildning.

⁶ KBT står för Kognitiv beteendeterapi som är en form av psykoterapi som grundar sig på en teoribildning inom inlärningspsykologi, kognitionspsykologi och socialpsykologi. Begreppet kognitiv beteendeterapi anger att tonvikten ligger på samspelet mellan individen och omgivningen, här och nu.

⁷ KASAM är en förklaringsmodell utvecklad av Aaron Antonovsky som står för 'En känsla av sammanhang' och består av begreppen; meningsfullhet, hanterbarhet, och begriplighet.

Figur 2. Processkartläggning av KASAM

Processen startar med en kartläggning för att i fortsätta i den takt individen utvecklar tillit, en känsla av att tillhöra och så småningom uttrycka en vilja att göra något nu eller i framtiden som handledaren kan börja arbeta med. Därefter handlar det om att hitta vägar för och till detta och slutligen matcha mot ett bestämt mål. Tiden varierar från individ till individ, ibland går det snabbt och ibland kan det ta flera år, utifrån individens situation och förutsättningar.

KASAM utgår från ett holistiskt synsätt där man arbetar med hela människan, men har fokus på det salutogena⁸. Handledaren arbetar även med ungdomens fysiska och psykiska hälsa utifrån det salutogena. Det är av vikt att så fort som möjligt starta processen för att få ungdomen på banan igen, så att möjligheten att söka och starta gymnasiet finns kvar.

Gruppverksamhet byggs upp runt 10 veckors rullande teman. Kring temat finns workshops, föreläsningar, individuella uppgifter, gruppuppgifter, diskussioner och studiebesök.

Kommunikation	Motivation	Hälsa	Självbild/ självkänsla	Framtiden
Utbildning	Omvärd/ arbetsliv	Personlig marknadsföring	Målsökning	Hållbarhet/ Jämställdhet

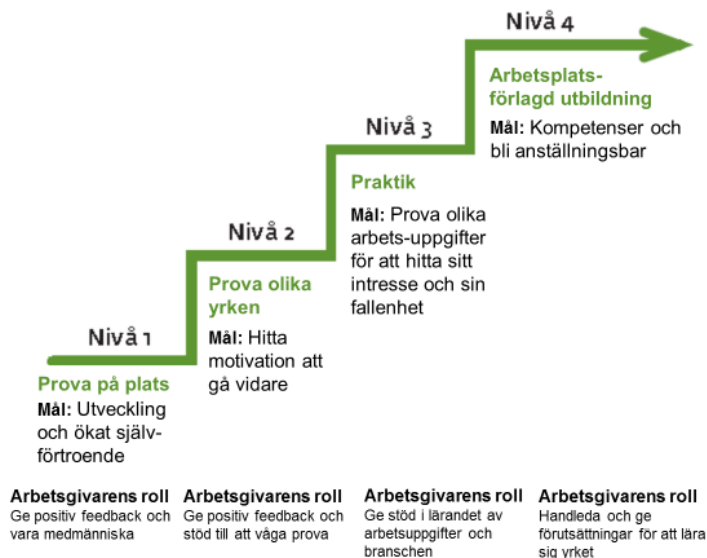
Figur 3. Teman i fördjupad vägledning, KAA

Handledaren arbetar för det fria yrkesvalet för att på så sätt öppna möjligheten hos individen att tänka fritt inför sina framtida val istället för att göra könstraditionella val. Att arbeta för social hållbarhet innebär att skapa förutsättningar för ett långsiktigt och stabilt växande för individen och att starta med insatser där individen befinner sig utvecklingsmässigt och hälsomässigt. I metoden har också valts att integrera KBT terapi i fördjupad vägledning genom att vi har en KBT-terapeut på plats i vårt aktivitetsrum, alla dagar. Syftet är att snabbt kunna sätta in terapeuten när det framkommer att det finns problematik av sådan karaktär att det krävs professionellt stöd och mera tid för att komma till rätta med problematiken. I samarbete med terapeuten kan ungdomen stödjas ett mycket bättre sätt, samtidigt som man arbetar vidare med de övriga delarna i fördjupad vägledning och ungdomens framtidsplan.

⁸ Salutogena perspektivet innebär att tonvikten läggs på hälsobringande faktorer, så kallade "friskfaktorer" snarare än på "riskfaktorer". Ordet kommer dels från latinets salus som betyder hälsa, dels från det grekiska ordet genesis, som står för ursprung eller uppkomst. Begreppet myntades av Aaron Antonovsky.

4.3 Arbetslivskontakter

Vad gäller ungdomarnas kontakt med arbetslivet utgår verksamheten ifrån ett koncept som bygger på arbetsplatsförlagd utveckling och lärande, och skapar förutsättningar för att arbetsgivaren och ungdomen ska lyckas tillsammans.

Figur 4. Beskrivning av hur konceptet arbetsförlagd utveckling och lärande fungerar

Konceptet gör att det är lättare att motivera ungdomen till att våga testa på att vara ute på en arbetsplats och framförallt så är arbetsgivaren införstådd med vad de kan förvänta sig och hur de ska bemöta ungdomen. Den ungdom som känner att de är redo att testa att vara på en arbetsplats startar utifrån sin egen utvecklingsnivå och status. Ungdomarna får hjälp med att hitta en arbetsgivare som vill vara delaktig. Det har hittills inte varit några problem med att hitta arbetsgivare inom det yrkesområde som ungdomen önskat.

Eftersom KAA haft stöd ifrån ESF-projektet Ung i Gävle har det funnits möjlighet att erbjuda arbetsgivaren kostnadsersättning om 2500 kr per månad när de har tagit emot en ungdom. Vilket ibland gjort skillnad men det finns även arbetsgivare som valt att inte ta emot ersättningen.

5. Resultat

Huvudmålet, att motivera till studier som kvantitativt mål är ett sätt att mäta. Mätmetoder för att mäta effekten av en kvalitativ insats är svårare, men mer givande för att se verklig effekt. Det finns få undersökningar att jämföra med när det gäller kvalitativa mätningar av insatser för målgruppen för KAA. Nedan redogör vi för de kvalitativa effekterna kvantitativa resultaten av våra insatser.

De kvalitativa effekterna beskrivs utifrån de praktiska erfarenheten som gjorts i arbetet med målgruppen. En slutsats är att det är viktigt att låta individen utvecklas i sin egen takt för att det ska bli ett hållbart resultat. Nedan beskrivs fyra exempel på hur en utvecklingsresa kan se ut och hur lång tiden kan vara.

Utvecklingsresa för ungdom i KAA

Figur 5. Exempel på hur en utvecklingsresa kan se ut samt den tid som behövs.

Förutom att individen i KAA genomgår en utvecklingsprocess genom fördjupad vägledning som gör att de kommer närmare steget till att återgå till studier, så når vi också resultat som har betydelse för individens livskvalité. Vi får många att bryta sin isolering, vi arbetar stärkande av både den fysiska och psykiska hälsan. Vårt arbetssätt stärker motivationen till social samvaro och självförtroendet växer hos samtliga ungdomar som deltar i KAA. Det faktum att vi har tillit till processen gör att ungdomen utvecklas i sin egen takt. Att vi låter det ta tid är ofta genvägen till studier, hur motsägelsefullt det än låter. Vi har också erfarenhet av att när processen påskyndats så har ungdomen i flera fall återkommit till KAA efter ytterligare att avhopp och med en känsla av ytterligare ett misslyckande.

Målvärde och resultat

Mål	Beräknat antal HT 17	Resultat HT 17
1/3 I aktivitet i KAA	101	115
1/3 I annan aktivitet	101	42
1/3 Erbjuden aktivitet men kan ej/vill ej, tackar nej	101	19
0% okända i målgruppen	0	127
Till studier		22 (19%)
Till arbete		7 (6%)

I målvärde och resultat kan vi se att volymen för variabeln *Totalt antal i målgruppen för KAA* ser ungefär ut som den har gjort tidigare år. Det gör även variabeln *Tillhör målgruppen KAA, utanför skolan*. 115 ungdomar i variabeln *I aktivitet i KAA* är ett gott resultat. Målet låg på 101, så det lyckades vi fint med. Variabeln *Annan aktivitet* ligger utanför vår kontroll. Det kan vara föräldraledighet, resor utomlands, reguljärt arbete mm. I variabeln *Erbjuden aktivitet men kan ej/vill ej, tackat nej* arbetar vi för att de ska tacka ja till aktivitet i KAA. Vi är dock nöjda med att det endast är 19 ungdomar som tackat nej till KAA aktivitet. Antalet i variabeln *Okända* är högre än 0%-målet. Detta på grund av SCB's nya variabler för ht 2017 som krävde omfattande uppdatering av datasystemet KAAD. Från och med ht 2017 så räknas en ungdom som okänd om inte kontakt har tagits inom det halvåret. Om kontakt har tagits innan 1/7-2017

så räknas inte den in i mätningen och ungdomen blir statistiskt okänd. Detta gör att vi har svårt att jämföra vissa variabler från tidigare mätningar, på grund av SCB's nya direktiv i hur de ska registreras. Vi kommer med hjälp av IT-avdelningen ta fram en jämförelse från tidigare inskickade SCB mätningar. IT-avdelningen kan i skrivande stund inte ange slutdatum när det är klart. Siffrorna kommer dock inte vara helt jämförbara då SCB's variabler ändras över tid. Vi kommer från och med nästa mätning efter första halvåret 2017 att kunna jämföra statistiskt på ett bra sätt.

”Åter till studier” för målgruppen som haft aktivitet i KAA är 19% i senaste SCB-mätningen över mätperioden 1/7-31/12 2017. Det kan vara introduktionsprogram för att läsa upp betygen. Någon har gjort provning och blivit behörig till nationellt program. Några har startat allmän kurs på folkhögskola och en del har börjat läsa på Vuxenutbildningen efter beviljad dispensansökan. Vi kan nu se en tendens till att antalet åter till studier ökar. Detta kan bero på att vi har blivit bättre på att få till överenskommelser med skolorna, att vi gjort fler dispensansökningar och fått några beviljade, och på att vi nu arbetat en längre tid med vissa ungdomar så de hunnit bli redo att ta steget till studier. Med detta i åtanke och kommande förändringar i arbetssätt så bör andelen som går till studier öka.

Resultatet ”Till arbete” för målgruppen som haft sin aktivitet i KAA är i sista mätningen 6 %. Arbete som ett resultatmål är sekundärt då uppdraget för KAA i första hand alltid är åter studier. Men i de fall där studier är utslutet arbetas för en självförsörjning genom en etablering på arbetsmarknaden.

Utöver detta har nio ungdomar gått till utbildningskontrakt med anställning. Dessa har slussats över till UBK⁹ från KAA när de fyllt 20 år. Övergången har till delar varit smidig för ungdomen då allt finns i samma hus (i samlokalisering med Arbetsförmedling och Socialtjänst). Det skapar trygghet för individen och övergången blir relativt ofarlig genom att förflyttningen kan ske successivt. Motivation och vägledning (MOV) används också för de som är på väg i tanken mot studier, men som inte varit studieklara då de fyllt 20 år.

6. Analys

Kommunen har nu arbetat med målgruppen och byggt upp metoder för verksamheten KAA i befintlig organisation under tre år. Verksamheten har skapat nya arbetsmetoder i både registreringsansvaret och i aktivitetsansvaret. Aktiviteten fördjupad vägledning har varit givande för målgruppen och är något som kan vidareutvecklas. Utgångspunkten är ett långsiktigt och uthålligt för att få ett hållbart slutresultat.

I skolinspektionens rapport ”Unga riskerar hamna mellan stolarna” framgår att den enskilt största riskfaktorn för att unga tidigt ska hamna i ett utanförskap är en ej fullföljd gymnasieutbildning. Unga som saknar gymnasieutbildning är kraftigt överrepresenterade bland arbetslösa, försörjningsberoende och de som har sjukersättning. Ur ett samhällssperspektiv betyder det att kommunens

⁹ UBK, utbildningskontrakt

arbete med att skapa goda livschanser för unga, som efter grundskolan inte fullgör sin gymnasieexamen är av stor betydelse¹⁰.

Kommissionen för jämlik hälsa beskriver att en god hälsa är en förutsättning för möjligheter till utbildning, arbete och egen försörjning likväl som att en dålig hälsa kan uppstå av låg utbildningsnivå, socioekonomisk utsatthet och arbetslöshet över tid. Sambandet mellan arbetslöshet och missbruk går i båda riktningarna och arbetslöshet ökar missbruksrisken, särskilt bland unga¹¹.

Målgruppen för KAA är som beskrivits tidigare en heterogen grupp, men kan ändå ses som en relativt avgränsad grupp eftersom den inte innefattar alla unga i åldern 16 till 19 år. I ESO-rapporten, *En förlorad generation*¹², belyser man insatser som kan underlätta ungas etablering på arbetsmarknaden. I den visar forskning på att resultatet av riktade insatser, till avgränsade grupper med faktiska svårigheter, är att föredra framför generella åtgärder som riktar sig till alla ungdomar¹³. Riktade insatser utifrån ungdomens behov är just det kommunen arbetar med i KAA. Man arbetar också med att hjälpa ungdomen till ”*det goda livet*”¹⁴ genom att få dem att bryta sin eventuella isolering eller sitt utanförskap och få rätt stöd och anpassning utifrån sin situation samt med att skapa en ökad livskvalitet, hälsa och självkänsla. Viktiga aspekter att ta hänsyn till i arbetet med målgruppen då en god hälsa är en förutsättning för möjligheter till utbildning, arbete och egen försörjning. Verksamheten har identifierat tre olika situationer och behov som ungdomen befinner sig i. För framtiden behöver verksamheten möta upp detta med fler riktade insatser i den fördjupade vägledningen och kompletterar med tre spår. De tre kompletterande spåren är, utbildningsspåret, utvecklingsspåret och arbetsspåret.

Vad gäller registreringsansvaret behöver rutiner för hur samarbetet med främst gymnasieskolorna ska fungera utvecklas vidare. Metoder för att hålla kvar eleven i skolan, motverka avhopp och göra insatser på plats, alternativt kunna erbjuda elev att till delar komma till KAA:s verksamhet för vissa insatser, behöver utvecklas. Ett arbete kring detta startar under våren 2018.

6.1 Utvecklingsmöjligheter

Resultatet ”Åter till studier” skulle sannolikt varit högre om det varit större möjlighet att

- Byta gymnasieprogram när ett felval gjorts, istället för att vänta tills nästa läsår.
- Genomföra prövning flera gånger per termin.
- Att med stöd från skolan kunna läsa upp ämnen utifrån individuella förutsättningar i kombination med aktivitet i KAA.
- Att studera på Vuxenutbildningen fast man inte uppfyller regeln om andra halvåret man fyller 20 år.

10 Skolinspektionens rapport. (2014:7) *Unga riskerar hamna mellan stolarna*

11 Janlert, U. (2016). *Arbete, arbetslöshet och jämlik hälsa – en kunskapsöversikt*.

12 Engdahl, M. & Forslund, A. (2015). *En förlorad generation? En ESO-rapport om ungas etablering på arbetsmarknaden*.

13 Skolinspektionens rapport. (2014:7) *Unga riskerar hamna mellan stolarna*.

14 Janlert, U. (2016). *Arbete, arbetslöshet och jämlik hälsa – en kunskapsöversikt*.

- Att få fler dispensansökningar beviljade.
- Att korta tiden för regeln för att man måste ha varit drogfri ett år för att få studera på folkhögskola.

Utbildningsspåret

Utbildningsspåret riktar sig till de som har få ämnen kvar för behörighet till nationellt program, enstaka ämnen kvar för att ta sin gymnasieexamen eller de som har gjort ett felval i sitt gymnasieval. Det är också så att vissa av ungdomarna i KAA avstår från att läsa upp sina betyg, då de av olika anledningar inte känner att de kan gå tillbaka till skolans värld. Viljan till studier finns men risken att åter misslyckas av olika orsaker är för stort.

Här är fokus att få igång en studieaktivitet hos ungdomen. Det kan vara allt från att prova på, till att läsa in ett ämne för att göra en prövning. När man motiverat ungdomen till att få igång en studieaktivitet så behövs ett nära samarbete med skolan för att få en individuell studieplan samt prövning när det är aktuellt. Ytterst skulle det behövas att ungdomen ska kunna studera enstaka ämnen på plats i KAA för att komma närmare examen eller skaffa sig behörighet till nationellt program genom prövningar.

Har man en oavslutad skolgång bakom sig behöver man mycket stöd för att lyckas framåt. En väg för att sänka studietrösklarna hos varje ungdom skulle kunna vara genom att ha lärarstudenter från Högskolan i Gävle som studiecoacher i skolämnen som pedagogiskt stöttar ungdomen i ämnesstudierna för att lyckas med sina ämnesstudier. Motivationen och tron att lyckas med sina studier är avgörande. Genom att studera enstaka ämnen på KAA behöver ungdomen inte vänta till nästa termin eller läsår för att kunna återuppta sina studier.

Samarbetet med Högskolan i Gävle skulle innebära att ungdomen får individuella förutsättningar att direkt få studievana och studieteknik för att hålla jämna steg med sin studieplan, få undervisning, klara av att läsa läxor till prov och prövningar.

Utvecklingsspåret

Utvecklingsspåret riktar sig till de ungdomar som har olika hinder och utmaningar som gör att de inte går i skolan. Det kan vara ohälsa av psykisk eller fysisk karaktär, en funktionsnedsättning som de behöver komma i fas med och som de upplever som ett hinder eller något annat som gör att de tillhör målgruppen för KAA och behöver fördjupad vägledning. Även annan problematik som t ex missbruk, självskadebeteende, allmänt dåligt mående på grund av till exempel familjesituation eller mobbing förekommer i denna målgrupp. Det kan också vara så att de helt enkelt inte känner sig redo för studier eller arbete på grund av någon annan orsak eller att hen kanske är en ung förälder. Här handlar det ofta om att ge individen tid och utrymme att utvecklas, växa och läkas och återfå struktur och rutiner. Självförtroende behöver ofta byggas upp och självbilden stärkas. Detta är ett långsiktigt arbete och kräver handledartäthet. Även specifik kompetens som en KBT terapeut är en framgångsfaktor. Andra viktiga förutsättningar är till exempel individuellt stöd, enskilt arbete, individuellt anpassat schema. Mycket handlar om att gå från ett utanförskap till ett innanförskap och att skapa en känsla av sammanhang. (KASAM).

Arbetsspåret

Arbetsspåret riktar sig till de som med bestämdhet inte vill studera utan vill arbeta istället. Det spåret används också när det är dags att söka sommarjobb och när en ungdom vill eller behöver ha arbetsplatsförlagd utveckling och lärande för att komma vidare. Arbetsspåret består av kontakter med arbetsgivare och näringsliv, CV-skrivning, intervju träning, omvärldsbevakning, jobbmässor, framtidsplan och branschkunskap.

Att det finns olika spår hindrar inte ungdomen från att nyttja delar i alla spåren, då metoden bygger på aktiviteten fördjupad vägledning.

En framtidsplan kommer att göras och anpassas utifrån vilket spår som ungdomen har behov av för att på bästa sätt ta sig till målet. Bedömning är att man kommer att nå bättre resultat då gruppen identifierats och avgränsats ytterligare genom detta arbetssätt. Detta antagande stöds också bland annat på vad som framkommit i ESO-rapporten om ungas etablering på arbetsmarknaden. Den visar på att resultatet av riktade insatser, till avgränsade grupper med faktiska svårigheter, är att föredra framför generella åtgärder som riktar sig till alla ungdomar¹⁵

Utvecklingen av arbetsmetoden fördjupad vägledning, med de tre spåren kopplad till framtidsplan och individuellt schema, kommer att vara klart och tas i bruk hösten 2018.

Gällande 0%-målet för *okända* så kommer vi 2018 att arbeta fram en strategiplan för att uppnå det. Till detta kommer vi få bättre grepp om gruppen okända genom SCB's nya variabler över hur man mäter just okända. En del av strategin är också hur vi närmar oss och samarbetar med skolor och andra aktörer där ungdomarna rör sig.

6.2 Beräkning av kostnader och resursbehov för KAA

Resurs	Antal	Kostnad
Handläggare registreringsansvaret KAA	1	500 000
Handledare aktivitetsansvaret KAA	7	3 500 000
Handledare Arbetsförmedlare	1	500 000
KBT-terapeut	10 tim/v	300 000
Omkostnadsersättning till ungdom		200 000
Timanställda lärarstudenter/studiecoacher	30 tim/v	300 000
Lokalhyra		400 000
Drift		750 000
Totalt		6 450 000
Finansiering Gävle kommun		6 000 000
Finansiering Arbetsförmedlingen		450 000

Beräknat personalbehov:

- En handläggare i registreringsansvaret för att uppnå 0%-målet okända.

¹⁵ Engdahl, M. & Forslund, A. (2015). En förlorad generation? En ESO-rapport om ungas etablering på arbetsmarknaden.

- Åtta handledare i fördjupad vägledning med de tre spåren, sju från Arbetsmarknadsenheten, en från Arbetsförmedlingen
- En KBT-terapeut
- Omkostnadsersättningen på 50 sek om dagen är viktig och bör fortsätta som tidigare. Det är viktigt att ha råd att tex köpa ett busskort. Målgruppen har ofta heller någon ersättning från annat håll varför det också kan vara en morot.
- Resurser till ungdomens intressearbeten, friskvårdsaktiviteter, gym, kök, musikrum och studieresor så är det viktigt för att kunna arbeta med hälsa, motivation, och social samvaro i olika sammanhang.

Den socialhandläggare som genom samlokaliseringen idag är knuten till målgruppen behövs också fortsättningsvis men är inte förenat med någon kostnad för KAA-organisationen. Många unga föräldrar är knutna till socialtjänsten av flera orsaker. Flera ungdomar behöver trepartssamtal för att de ska få rätt förutsättningar.